

Steinmetz, Karel

Ostravská léta německého skladatele, dirigenta a hudebního pedagoga Antona Aicha (1913–1945)

Musicologica Brunensia. 2014, vol. 49, iss. 2, pp. [19]-27

ISSN 1212-0391 (print); ISSN 2336-436X (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/MB2014-2-2>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/132795>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

KAREL STEINMETZ

OSTRAVSKÁ LÉTA NĚMECKÉHO SKLADATELE, DIRIGENTA A HUDEBNÍHO PEDAGOGA ANTONA AICHA (1913–1945)

Při studiu dějin hudební kultury německých obyvatel Ostravy¹ narážíme na velký počet hudebníků, jejichž jména nenajdeme ani v encyklopediích německých (Reimann, MGG, Seeger²), anglických (Grove) či jiných. Z těchto německých ostravských skladatelů a dirigentů jsou patrně nejvýznamější Arthur Könnemann, Wilhelm Jeletz, Wilhelm Bantelmann a také Anton Aich. Tento rodák z Měcholup (* 22. února 1878) po maturitě na lounském gymnáziu odešel studovat na pražskou konzervatoř hru na varhany a pak kompozici a dirigování. Mistrovskou třídu Antonína Dvořáka absolvoval roku 1901. Pak byl angažován jako operní a koncertní dirigent u několika hlavně německých divadel, např. v Ústí nad Labem, až v roce 1913 zakotvil na dvaatřicet let v tehdejší Moravské Ostravě nejprve jako kapelník Stadttheater (Městského divadla)³ a dirigent Mährisch-Ostrauer Symphonie-Orchesterverein (Orchestrálního spolku v Moravské Ostravě).⁴ Tento poloprofesionální

¹ O soustavnější studium této problematiky se v Ostravě pokouší zvl. Jan Mazurek, Karel Steinmetz a Hana Kubešová – viz jejich publikace *Kapitoly z historie německých obyvatel Ostravy 1960–1945*. Ostrava: Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, 2013.

² Výjimku tvoří jen heslo Anton Aich a zmínka v hesle Mährische Ostrau o Arturu Könnemannovi v *Lexikon Zur deutschen Musikkultur Böhmen – Mähren – Sudetenschlesien*. München: Langen Miller, 2000.

³ Anton Aich řídil – podle zprávy v *Ostrauer Zeitung* (dále *OZ*) ze dne 2. 5. 1913 – operní orchestr na závěr divadelní sezony, která byla ukončena již koncem dubna 1913 představením Rossiniho opery *Lazebník sevillský* s hostujícími italskými pěvci. Po prázdninách pak velký úspěch a neobyčejně příznivý ohlas českého i německého tisku získalo Aichovo nastudování Smetanovy *Prodané nevěsty* (po premiéře 30. 10. 1913 se uskutečnilo v německém Městském divadle ještě několik dalších úspěšných repríz).

⁴ První Aichovo veřejné koncertní vystoupení bylo v čele Moravsko-ostravského orchestrálního spolku dne 6. prosince 1913 v sále Německého domu s programem: Joachim Raff: *3. symfonie „Im Walde“*; Johann Svendsen: *Rapsodie Norvegiene č. 2* a Camille Saint-Saëns: orchestrální suita *Alegrienne*. Srov. KUBEŠOVÁ, H. *Hudební život německého obyvatelstva v Ostravě v letech 1895–1945*. Disertační práce, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta, 2012, s. 86.

orchestr (který navázal na stejnojmenné⁵ ochotnické těleso založené v roce 1888 Arthurem Könnemannem) pak často řízený kapelníky Městského divadla Viktorem Erichem Hellerem a Juliem Katayem získal tedy v poslední předválečné sezoně nového, velmi ambiciózního uměleckého šéfa, který se záhy představil ostravskému publiku i jako skladatel. Na dobročinném koncertu Moravsko-ostravského orchestrálního spolku 15. března 1916 uvedl Aich v Městském divadle vedle Wagnerovy *Siegfriedovy idyly* a dalších děl německých skladatelů Carla Davidoffa, Emila Nikolause von Reznicka, Carla Löweho a Roberta Schumanna též svoji orchestrální suitu *Karnevalszenen*.⁶

První poválečné koncerty Mährisch-Ostrauer Symphonieorchester-Verein se konaly až v listopadu a prosinci 1919. Pod vedením Antona Aicha a Arthura Löwensteina, kteří působili jako dirigenti německého Městského divadla, byly ve dnech 23. listopadu a 14. prosince provedeny mj. Mendelssohnova 3. *symfonie* „Skotská“ a Beethovenova 3. *symfonie Es dur* „Eroica“. V následujícím roce uspořádal Aich v ostravském Deutsches Haus (Německém domě) symfonický koncert. Další orchestrální koncerty pod vedením Aicha se konaly 18. března 1921 v rámci Beethovenových slavností a pak 11. května 1921.⁷ V šesti koncertních sezonách 1926/27 až 1931/32, kdy měl orchestr vždy po dvou koncertech, vyvrcholila činnost Aichem vedeného orchestrálního spolku, který se v roce 1927 přejmenoval na Symphonie-Orchesterverein in Mährisch Ostrau (Symfonicko-orchestrální spolek v Moravské Ostravě).⁸ Ale ještě před touto řadou, dá se říci pravidelných symfonických koncertů jednoho orchestrálního spolku,⁹ oslavil na symfonickém koncertu 20. října 1926 v sále Lidového domu Anton Aich své pětadvacetileté jubileum dirigentské činnosti. Pod jeho vedením hrálo těleso složené ze členů orchestrů českého i německého divadla v celkovém počtu 55 hráčů Brahmsovu 2. *symfonii*, Debussyho *Faunovo odpoledne*, Dvořákovu *Legendu* č. 4 a Aichovu pěťvětou suitu *Karnevalszenen*.¹⁰ Třicet let Aichova umělecké

⁵ Původní název Könnemannova orchestru byl Orchester-Verein für classische Musik (Orchestrální sdružení pro klasickou hudbu).

⁶ A. Aich si v tomto roce také připomínal 15 let od zahájení své dirigentské činnosti.

⁷ Na druhém koncertě zazněla předehra *Leonora* č. 3, *Klavírní koncert* č. 5 *Es dur* s Emilem Paurem a *Symfonie* č. 7 *A dur*. Třetí koncert byl věnován dílům ruských skladatelů. Byla provedena Čajkovského 5. *symfonie e moll* a Glazunovova 4. *symfonie e moll*. *OZ*, 3. 3. 1921, č. 49, s. 4 a 8. 5. 1921, č. 103, s. 3.

⁸ STOLAŘÍK, I. *Umělecká hudba v Ostravě (1918–1938)* uvádí na s. 93 program šesti koncertů (10. 11. 1926, 8. 4. 1927, 14. 11. 1927, 24. 10. 1928, 13. 11. 1929 a 23. 2. 1932), na kterých byla uvedena mj. díla Haydnova, Mozartova, Beethovenova, Weberova, Schubertova, F. Mendelssohna-Bartholdyho, ale i P. I. Čajkovského, A. Dvořáka či J. S. Svendsena.

⁹ Pravidelné koncerty německého orchestrálního spolku řízeného Antonem Aichem začaly od sezony 1926/27, tedy ještě jeden rok před příchodem Jaroslava Vogela do Ostravy; ten s operním orchestrem Národního divadla moravskoslezského a s posilami z německých orchestrů pořádal od ledna 1928 pravidelné abonentní tzv. Divadelní symfonické koncerty v Ostravě. Srov. STEINMETZ, K. Počátky symfonických koncertů v Ostravě (1890 – 1954). In *Historica. Revue pro historii a příbuzné vědy* 5, 2014, č. 1, s. 68–76.

¹⁰ Zejména Debussyho a Aichova skladba byly provedeny mimořádně dobře. Srov. BALCAR,

dráhy bylo připomenuto 11. listopadu 1931 spíše komorním koncertem, na kterém účinkovali mj. také Paula Ulm ze Štýrského Hradce a Karl Ettl, basbaryton vídeňské Státní opery za jubilantova klavírního doprovodu. Opět byly uvedeny Aichovy písně a klavírní kompozice. Z písní zazněly skladby z cyklu *Lieder von gestorbener Liebe* a pak klavírní skladby *Legende, Melodie a Valse triste*.¹¹

V první poválečné divadelní sezoně 1918/19¹² hrály ještě německé soubory činohry, opery a operety v Městském divadle.¹³ Od další sezony, kdy německé divadelní soubory až do protektorátu opustily budovu Městského divadla a hrály pouze v Německém domě spíše jen operety v hudebním nastudování Paula Thomase a operní soubor vedený Antonem Aichem (hlavně z finančních důvodů) stagnoval,¹⁴ byly k operním představením zvány jen hostující soubory hlavně z Opavy a Olomouce. Proto se A. Aich pak více angažoval jednak na poli sbormistrovském – v roce 1921 založil Jüdischer Gesangsverein (Židovský pěvecký spolek) a byl pak po celou dobu činnosti tohoto smíšeného sboru jeho jediným sbormistrem – jednak jako hudební pedagog (v roce 1922 se stal ředitelem Städtische Musikschule Ostrau, Městské hudební školy Ostrava). Dále se uplatňoval jako sólový klavírista, orchestrální dirigent i jako skladatel. Na komorních koncertech Gesellschaft der Musikfreunde (Společnost přátel hudby) vystupoval pravidelně jako doprovod předních ostravských i hostujících instrumentalistů či

M. Symfonický koncert A. Aicha. *MSD*, 22. 10. 1926, č. 292, s. 5 (uvádí též STOLARÍK, I. *Op. cit.*, s. 93).

11 WÜSTNER, A. Konzert Anton Aich. *OZ*, 12. 11. 1931, č. 259, s. 3. BALCAR, M. Jubileum ostravského hudebníka. *MSD*, 13. 11. 1931 (uvádí též STOLARÍK, I. *Op. cit.*, s. 65).

12 Ve válečných letech 1914–1918 byl divadelní provoz v Městském divadle značně omezen (v sezoně 1914/15 se vůbec nehrálo, v další sezoně pak ředitel Emil Bauer provoz s lehčími fraškami a operetami střídavě obnovoval a přerušoval (orchestr řídili Paul Thomas a Anton Aich). Na podzim bylo divadlo převedeno do správy města a do ředitelské funkce se vrátil Wilhelm Popp, úspěšný ředitel z let 1910–1914. V letních měsících roku 1918 byl z iniciativy českých politiků Ferdinanda Pelce, Konstantina Grünwalda, Jana Prokeše, Ladislava Knotka a dalších ustaven Spolek Národního divadla moravskoslezského, jehož zásluhou po státním převratu vzniklo české Národní divadlo moravskoslezské. V prvních měsících roku 1919 pak bylo dohodnuto s ostravskými Němci, že ve stávajícím Městském divadle budou hrát Češi čtyři dny v týdnu a Němci tři dny (v době obsazení divadla bude pak druhý soubor hrát vždy v Německém domě, resp. v Národním domě). Historicky první české představení v Městském divadle byla Smetanova *Libuše* 8. května 1919.

13 V založeném Národním divadle moravskoslezském uvedla opera vedená Emanuele Bastlem v Městském divadle 12. 8. 1919 jako svou oficiálně první inscenaci Smetanovu *Prodanou nevěstu*.

14 Třeba začátek sezony 1921/22 byl z finančních důvodů odložen až na úplný konec října. Spolek německého divadla tehdy vykazoval pasivum ve výši 1 milionu korun a z tohoto důvodu přistoupilo vedení k dočasnému rozpuštění stálého operního a operetního souboru. V další sezoně se pak Spolek vzdal samostatného vedení a pronajal divadlo v Německém domě vídeňskému uměleckému podnikateli Georgu Hölleringovi – ten již spravoval německá divadla v Brně a Olomouci –, ale po jeho zkrachování byla ostravská německá scéna propachtována divadelnímu řediteli Wilhelmu Poppovi. Právě v této době (v sezoně 1924/25) například Aich nastudoval s velkým úspěchem operu Karla Goldmarka *Das Heichen am Herd*.

pěvců. Tak například 3. března 1918 doprovázel Anton Aich na klavír na koncertě v Městském divadle violoncellistu Arnolda Földesyho, pak třeba 1. dubna 1920 na koncertě duchovní hudby v evangelickém kostele hrál na varhany s pěvci Paulou Ulm a Franzem Madlem, koncem 20. let doprovázel na klavír další pěvce Paula Bendera, Karla Fölbela, opavskou sopranistku Stefi Wachek, vídeňského houslistu Georga Steinera nebo sám hrál na koncertech jako sólový pianista. Po vzniku ostravské rozhlasové stanice v roce 1929 se Aich uplatňoval jako sólista i doprovazeč mnoha, zvláště německých umělců. V letech 1934–1938 byl Aich občas zván jako host k řízení Moravsko-ostrovského rozhlasového orchestru.¹⁵ Dva dny před jeho šedesátinami 20. února 1938 mu jako jedinému německému skladateli v regionu ostravská rozhlasová stanice věnovala hudební relaci, a to v rámci českého programu. Svě šedesátileté jubileum pak oslavil A. Aich přímo v den narozenin 22. 2. dalším koncertem ze svého díla. Během večera vystoupili sopranistka Else Langer, barytonista Franz Kroner, Richard Langer a nově založený Komorní sbor v Moravské Ostravě.

Ve skladbě se Anton Aich vzdělával u Antonína Dvořáka. Po absolutoriu se sice věnoval spíše činnosti dirigenta, ale jistě i v prvních letech 20. století vznikaly jeho kompozice; přesto první doloženou skladbou je až symfonická báseň pro sólový alt, smíšený sbor a velký orchestr *Ein Waldmärchen* z roku 1915. Ovšem z mnoha osudových příčin se z díla Antona Aicha dochovalo jen velmi maličké torzo.¹⁶ O většině jeho skladeb jsou informace pouze zprostředkované na základě dobového tisku, což naprosto vylučuje sestavení kompletního soupisu tvorby i přesnou dataci jednotlivých děl. Přesto v příloze uvádíme jakýsi „výběrový“ seznam Aichových kompozic, který obsahuje celkem 31 titulů z oblasti symfonické a komorní tvorby, včetně jednotlivých písní, jednoho písňového cyklu i skladeb napsaných po válce. Jsou to nejméně čtyři kompozice pro klavír (*Dva klavírní kusy*, arabeska – etuda *Na jaře*, *Legenda* a *Bagatela*) a další, hlavně písně s doprovodem klavíru i varhan, deset orchestrálních děl ze skladatelova ostravského pobytu (první tři napsal v době 1. světové války – zmíněnou *Waldmärchen*, suitu *Karnevalszenen* a *Ein Liebeslied* pro malý orchestr, jedna skladba je z 20. let (*Valse triste* pro malý orchestr) a ve třicátých letech, kdy byl Aich kompozičně nejproduktivnější, vzniklo pět v Ostravě provedených symfonických děl, např. *Spanisches Ständchen*, *Ouverture zu einem Lustspiel* či symfonická skica pro

¹⁵ Srov. MAZUREK, J., STEINMETZ, K. a kol. *Op. cit.*, s. 130.

¹⁶ Podle hesla Anton Aich v *Lexikon zur deutschen Musikkultur. Böhmen – Mähren – Sudetenschlesien* (autor Eckhard Jürgens) se měl zachovat soupis Aichových děl zkomponovaných do roku 1936. Nám se však soupis nepodařilo nalézt. V tomto hesle se také uvádí, že množství Aichových kompozic, včetně všech orchestrálních děl, musel skladatel při odchodu z Ostravy zde zanechat a jejich osud není znám. V pražské Národní knihovně ČR jsou tiskem u vídeňského Doblíngera vydané *Lieder von gestorbener Liebe* a *Zwei Klavierstücke*, vydání skladby *Ein Sonntag in Podejuch* se nachází v Berlíně. O názvech dalších skladeb se dovídáme jen z novinových zpráv. Po odchodu z Ostravy sedmdesátiletý skladatel zkomponoval v Rakousku jen několik komorních děl, např. *Idylle für Klarinette und Klavier* (rukopis dnes v Institutu sudetoněmecké hudby v Regensburgu) či klavírní *Vor dem Kruzifix* (obě z roku 1948).

velký orchestr *Was die Nacht singt*). Převážná většina těchto skladeb je ztracena a jen stěží si o nich učiníme smysluplnější představu;¹⁷ tiskem vydané písně s doprovodem klavíru *Lieder von gestorbener Liebe* však nesou zřetelné znaky ovlivnění Hugem Wolfem (zvláště v harmonické složce se uplatňují chromaticky vedená modulační pásma s decentními disonancemi, výrazná barevnost klavírního doprovodu a například v písni *Für mich hat die Welt kein Kränzlein mehr* bohatě se uplatňující celotónová stupnice).¹⁸

Na podzim roku 1921 založil Anton Aich Jüdischer Gesangsverein, který pak sehrál ve dvacátých letech 20. století významnou roli v kulturním životě obyvatel Ostravy, neboť se jednalo o jediný zdejší spolek, který se programově zabýval uváděním oratorních děl; ve svém vrcholném období totiž prováděl v Ostravě většinou premiérově velká oratorní a kantátová díla.

Za protektorátu se Anton Aich věnoval hlavně řízení symfonických koncertů (např. 22. ledna 1940 dirigoval v Městském divadle Beethovenovu předehru *Egmont* a 2. symfonii Johannese Brahmsa). V roce 1940 byl jmenován městským hudebním ředitelem. V této funkci byl také pověřen založením a řízením Kreis-Symfonieorchester in Mährisch Ostrau (Krajského symfonického orchestru v Moravské Ostravě). První zkouška tohoto tělesa se uskutečnila 10. 3. 1940 a již následující měsíc u příležitosti oslav Hitlerových narozenin 20. dubna v Městském divadle Aich s orchestrem poprvé krátce veřejně vystoupil. První celovečerní koncert se pak uskutečnil 25. května 1940 také v Městském divadle. Provedena byla Beethovenova 6. symfonie „Pastorální“, *Preludia* F. Liszta, Schubertova předehra k opeře *Alfonso a Estrella* a premiérově byla v Ostravě uvedena i Aichova symfonická skica *Was die Nacht singt*.¹⁹ V říjnu 1940 rozhodlo vedení Německého divadla s uměleckým ředitelem Kurtem Labatem o zahájení pravidelných abonentních koncertů v divadle, na kterých by účinkovaly ostravské i hostující orchestry. V sezoně 1940/41 se uskutečnily tři koncerty, na kterých hrály operní orchestr Německého divadla s dirigentem Wilhelmem Bantelmannem a Kreis-Symfonieorchester pod Antonem Aichem. Na koncertě 26. února 1941 provedl Kreis-Symfonieorchester s dirigentem A. Aichem Schubertovu 7. symfonii *C dur*; jejíž rozbor byl předem zveřejněn v tisku, *Norskou rapsodii* J. Svendsena a *Elegii a Valčík* ze *Smyčcové serenády* P. I. Čajkovského. Více však zaujal program třetího symfonického koncertu. Ten se konal tradičně v Městském divadle 9. května a na jeho programu byla kromě předehry k opeře *Euryanthe* C. M. von Webera a *Serenády D dur* R. Fuchse také Čajkovského 5. symfonie *e moll, op. 64*, jež byla zároveň vrcholným číslem večera.²⁰

V následující sezoně bylo koncertem 1. prosince 1941 vzpomenuto Aichovo 40. výročí dirigentské činnosti (tu zahájil, jak již bylo uvedeno, hned po absolutoriu

17 Původní záměr, že se pokusíme vyčíst něco relevantnějšího o skladbách z novinových kritik, zcela selhal.

18 Srov. v poznámce č. 16 uvedené heslo Anton Aich.

19 *Mährisch-Schlesische Landeszeitung* (dále jen *MSLZ*), 23. 5. 1940, č. 312, s. 5.

20 KOLBE, G. R. 3. Symphonie-Konzert in Mähr.-Ostrau. *MSLZ*, 11. 5. 1941, č. 130, s. 4.

skladby a dirigování na pražské konzervatoři v roce 1901). Pod Aichovou taktovkou zazněly jeho skladby *Ouverture zu einem Lustspiel*, *Andante pathétique* a *Fantasie in Variationenform über ein Studentenlied* pro klavír a orchestr se sólistkou Gertrudou Repper, dále zazněly klavírní skladby, arabesková etuda *Im Frühling*, *Legende* a výběr z Aichových písní; v druhé části programu byly provedeny symfonická skica *Was die Nacht singt* a pětivětá suite *Karnevalszenen*. S Kreis-Symfonieorchester Aich pracoval celkem tři roky. Pak ho v jeho čele vystřídal další významný německý kapelník, šéf divadelního orchestru Wilhelm Bantelmann.²¹ Pětašedesátiletý Aich tento orchestr naposled řídil patrně na koncertě 15. února 1943; na programu byla kromě *Akademische Festouvertüre* J. Brahmsa, děl Beethovena a E. Griega také Mozartova *Symfonie č. 30 Es dur*.²² Pak se Anton Aich vrátil ke své sbormistrovské činnosti v Mährisch-Ostrauer Männergesangsverein, se kterým např. provedl sborová díla německých skladatelů na koncertě v Německém domě 3. dubna 1944.²³

Po skončení 2. světové války v létě 1945 Aich opustil se svoji ženou Metou (rozenou Schmidt) Ostravu a přesídlil do Traunskirchenu v Horním Rakousku, kde našel zázemí u svého přítele Franze Stritzingera, a napsal zde ještě několik komorních skladeb. V letech 1950–1952 vyučoval v Linzi na městské hudební škole, na biskupském gymnáziu v Petrinu a ve zdejším kněžském semináři. Pak žil ještě tři roky v Bad Hallu a poslední léta svého života strávil v hornorakouském Welsu, kde zemřel 14. ledna 1963.

Dvaatřicetileté Aichovo působení v Ostravě bylo rozhodně nejplodnější a nejvýznamnější životní etapou tohoto dirigenta, sbormistra, skladatele a pedagoga. Do zdejšího města přišel již jako vyzrálý pětatřicetiletý umělec, plný energie, který se zde záhy stal (spolu se starším Arthurem Könnemannem) nejvýraznější německou hudební osobností. Oba dirigenti věnovali své nejlepší síly hudebnímu divadlu jako operní kapelníci. Aich (na rozdíl od svého staršího souputníka) se však nestal autorem žádného hudebně dramatického díla (napsal jen scénickou hudbu k několika činoherním inscenacím²⁴). Jeho symfonická (a v podstatě i komorní) tvorba se nedochovala, ale podle názvů děl a množství skladeb, které věnoval žánru komorní písně, lze usuzovat, že byl svým založením spíše lyrik než wagnerovský typ hudebního dramatika. Jako dirigent se zapsal do dějin Ostravy prováděním kantátové a oratorní tvorby s Jüdischer Gesangsvereinem.

²¹ Dne 7. ledna 1943 řídil W. Bantelmann na koncertě též suitu ze své opery *König von Rothenburg* a ve dnech 8. a 9. února 1944 pak proběhly patrně poslední symfonické koncerty v Městském divadle (operní orchestr opět dirigoval W. Bantelmann).

²² *MSLZ*, 3. 2. 1943, č. 34, s. 3.

²³ Srov. MALINOWSKY, M. Verein im Lied. In *MSLZ*, 5. 4. 1944, s. 3.

²⁴ Uvádí to ŠTEFANIDES, J. v hesle Anton Aich v *Kulturněhistorické encyklopedii Slezska a severovýchodní Moravy*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005.

Obr. 1. Anton Aich. Ústřední archiv čs. rozhlasu, Praha.

Skladby Antona Aicha (výběr):

Díla orchestrální:

Ein Waldmärchen, symfonická báseň pro sólový alt, smíšený sbor a velký orchestr (1915)

Karnevals Szenen, suite o 5 částech (1916)

Ein Liebeslied pro malý orchestr (1917)

Valse triste pro malý orchestr (1924)

Fantasie in Variationensform über ein Studentenlied pro klavír a orchestr (1933)

Spanisches Ständchen pro malý orchestr (1935)

Ouverture zu einem Lustspiel pro velký orchestr (1935)

Was die Nacht singt, symfonická skica pro velký orchestr (1936)

Andante pathétique

Díla komorní (klavírní skladby a písně):

Zwei Klavierstücke: Ballade, Humoreske (před dubnem 1919)

Lieder von gestorbener Liebe, písňový cyklus (před březnem 1922)

Lied im Volkston

Sankt Johann

Köstliche Fahrt

Wunsch

So milde Nächte

Die Nachtigalten

Wär wieder ein Kind

Eine Mutter

Fliederlied

Böhmische Musikanten

Was Liebe wohl ist?

Für mich hat die Welt kein Kränzlein mehr

Im Frühling, arabeska – etuda (?)

Legende pro klavír (1935)

Bagatelle pro klavír (1935)

Proprium zu Mariae Himmelfahrt (asi 1945)

Idylle für Klarinette und Klavier (1948)

Vor der Kruzifix pro klavír (1948)

Ein Sonntag in Podejuch (?)

Sborová tvorba:

Sie tranken alle beide – tříhlasý ženský sbor

Zum Abend – mužský sbor

Karel Steinmetz (karel.steinmetz@osu.cz), Katedra HV PdF Ostravské univerzity.

ABSTRACT

GERMAN COMPOSER, CONDUCTOR AND MUSIC TEACHER ANTON AICH IN OSTRAVA (1913–1945)

Anton Aich was probably the most significant German musician of the first half of the 20th century, living between 1913 and 1945 in Ostrava. A native of Měcholupy (born on 22 February 1878) after graduating from the grammar school in Louny left for the Prague Conservatory to study organ and then composition and conducting. After graduating in the class of Antonín Dvořák in 1901, he became an opera conductor at German theatres until he settled for thirty-two years in Ostrava, where he worked as a conductor of the German opera, choir director, composer and music educator.

From his compositional work only a small torso has survived. About the majority of his compositions there is only mediated information in the contemporary press of his era, which completely eliminates the possibility to make a complete listing of his works and their exact dating. Yet in the Annex of this paper a „selected“ list of Aich's compositions is presented which contains altogether 31 titles in the field of symphonic and chamber music, including songs and compositions written

after the war, when he left Ostrava in the summer of 1945 and moved to Traunskirchen in Upper Austria. From 1950 to 1952 he taught music in Linz and (then) spent his last years in Wels, Upper Austria, where he died on 14 January 1963.

Key words

Anton Aich, composer and conductor, music teacher, the Germans of Ostrava, music culture in Ostrava

Bibliography

Lexikon zur deutschen Musikkultur Böhmen – Mähren – Sudetenschlesien. München: Langen Müller, 2000.

MAZUREK, Jan. Němečtí hudebníci a jejich podíl na rozvoji české hudebnosti Ostravy. *Opus musicum* 30, 1998, č. 2, s. 64–69.

MAZUREK, Jan – STEINMETZ, Karel a kol. *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti.* Ostrava: Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, 2010.

STEINMETZ, Karel – MAZUREK, Jan – KUBEŠOVÁ, Hana. *Kapitoly z historie německé hudební kultury v Ostravě 1860–1945. Osobnosti, instituce, reflexe.* Ostrava: Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, 2013.

